

Co-funded by
the European Union

Проект Erasmus+ «Розкриття трансформаційного потенціалу українських університетів до кліматично нейтральних і сталих міст» – UNICITIES

Кліматичне право в кризових умовах

4 ЕКТС

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»/ 293 «Міжнародне право»

Вступ:

Курс спрямований на всебічне вивчення правових основ та принципів у сфері пом'якшення та адаптації до наслідків зміни клімату на міжнародному, регіональному та національному рівнях.

Зміст курсу:

Цей комплексний курс з кліматичного права охоплює низку важливих тем та включає вивчення сутності та причин кліматичної кризи та наукової бази кліматичних дій, підкреслюючи вирішальну роль нормативно-правового регулювання. Досліджується міжнародна кліматична правова база – Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, Кіотський протокол та Паризька угода. Вивчається європейська кліматична політика та законодавство з акцентом на Європейському зеленому курсі, кліматичному законодавстві ЄС, директивах щодо відновлюваних джерел енергії та інноваційному Механізмі прикордонного вуглецевого коригування. Дисципліна заглиблюється в критичні аспекти імплементації та застосування кліматичного законодавства, розглядаючи національні підходи, корпоративну відповідальність, кліматичні судові процеси та роль громадськості. Окремий модуль присвячений поточним кліматичним зобов'язанням та нормативно-правовим актам України. Насамкінець студенти вивчають нові тенденції та майбутні виклики у кліматичному праві, готуючись до еволюції правового середовища управління кліматом. Цей курс забезпечує комплексне розуміння кліматичного права та його застосування у глобальному контексті.

Формат курсу:

З метою надання цілісного уявлення про кліматичне право, навчальна дисципліна поєднує лекції, аналіз конкретних ситуацій, інтерактивні дискусії та практичні вправи. Студенти отримають знання та навички, необхідні для розуміння, інтерпретації та сприяння розвитку правової бази для вирішення глобальної кліматичної кризи.

Модулі курсу:

Модуль 1. Вступ до кліматичного права

1. Розуміння кліматичної кризи

Дослідження нагальності кліматичної кризи та її впливу на довкілля, суспільство та економіку

2. Наука за межами кліматичних дій

Наукові основи зміни клімату та нагальність кліматичних дій

3. Роль права у вирішенні проблем, пов'язаних зі зміною клімату

Вивчення ключової ролі, яку відіграє нормативно-правова база у пом'якшенні й адаптації до наслідків зміни клімату

Модуль 2. Міжнародна кліматична правова база

1. Режим ООН зі зміни клімату: механізми дотримання та наслідки

Всебічний огляд Режиму ООН зі зміни клімату з акцентом на механізмах дотримання та їхніх наслідках

– Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (1992 р.): детальне дослідження РКЗК ООН, її походження та значення у кліматичній дипломатії

– Кіотський протокол (1997 р.): аналіз Кіотського протоколу та його ролі в міжнародних кліматичних угодах

– Паризька угода (2015 р.): поглиблене дослідження знакової Паризької угоди, її цілей та правових положень

Модуль 3. Європейська кліматична політика та законодавство

1. Кліматична політика та діяльність ЄС

Цілі та завдання: вивчення цілей кліматичної політики Європейського Союзу та цілей щодо скорочення викидів парникових газів

2. Європейський зелений курс та його правові наслідки

Грунтовне дослідження Європейського зеленого курсу та його правових наслідків для сталого розвитку

3. Кліматичне право ЄС

Поглиблене розуміння специфічної правової бази Європейського Союзу у сфері зміни клімату

4. Директиви з відновлюваної енергетики та енергоефективності

Аналіз правових директив, спрямованих на розвиток відновлюваної енергетики та підвищення енергоефективності

5. Система торгівлі викидами ЄС та Механізм прикордонного регулювання викидів вуглецю

Аналіз системи торгівлі викидами ЄС та запровадження механізму коригування вуглецевих квот

Модуль 4. Імплементація та забезпечення дотримання кліматичного законодавства

1. Кліматичні закони та нормативні акти в окремих країнах: порівняльний аналіз різних національних підходів

Порівняльна оцінка кліматичних законів і нормативно-правових актів у різних країнах для розуміння їхніх різних підходів

2. Кліматичне законодавство та корпоративна відповідальність

Дослідження юридичних зобов'язань, покладених на бізнес у сфері боротьби зі зміною клімату, включаючи питання звітності, розкриття інформації та відповідальності

3. Кліматичні судові процеси: роль судів у притягненні до відповідальності урядів та корпорацій

Дослідження судових справ, пов'язаних зі зміною клімату, та ролі судів у забезпеченні виконання кліматичних рішень

4. Участь громадськості: роль громадського залучення та активізму в забезпеченні виконання кліматичних дій

Оцінка того, як залучення громадськості та активізм є критично важливими для забезпечення дотримання кліматичного законодавства

Модуль 5. Кліматичне право та політика України: сучасний стан

1. Міжнародні кліматичні зобов'язання України

Аналіз зобов'язань України за міжнародними кліматичними угодами та їх узгодження з глобальними кліматичними цілями

2. Поточна національна кліматична політика та нормативно-правові акти

Огляд національного кліматичного законодавства України та оцінка його ефективності. Місце і роль місцевої влади у реалізації національної кліматичної політики

Модуль 6. Нові тенденції та майбутні виклики у кліматичному праві

Нові правові тенденції та майбутні виклики у сфері кліматичного права: обговорення правового середовища, що розвивається, та очікуваних викликів у сфері кліматичного права, підготовка студентів до динамічного майбутнього кліматичного управління

Результати навчання на курсі:

Після успішного завершення цього курсу слухачі зможуть:

- **розуміти виклики, пов’язані зі зміною клімату:** розуміти багатогранні виклики, пов’язані зі зміною клімату, включаючи її вплив на навколишнє середовище, суспільство та економіку;
- **оцінювати правові й управлінські рамки:** оцінювати існуючі правові й управлінські рамки на міжнародному, національному та регіональному рівнях, зосереджуючись на їхній ефективності у вирішенні проблем зміни клімату;
- **аналізувати кліматичні угоди:** здійснювати аналіз основних міжнародних кліматичних угод, їхніх положень і наслідків для країн-учасниць, включаючи механізми дотримання;
- **вивчати національні підходи:** вивчати кліматичні закони та інші нормативно-правові акти у конкретних країнах, порівнювати різні національні підходи та оцінювати їхню придатність до місцевих умов;
- **брати участь у кліматичних судових процесах:** вивчати судові справи, пов’язані з кліматом, розуміти їх значення та оцінювати роль судів у притягненні урядів і корпорацій до відповідальності за кліматичні проблеми;
- **впроваджувати кліматичне законодавство:** розуміти практичні аспекти імплементації кліматичного законодавства та викликів, пов’язаних із правозастосуванням;
- **застосовувати правові концепції:** застосовувати правові принципи та стратегії управління для подолання кліматичних криз і створення сталих рішень;
- **розвивати критичне мислення:** розвивати навички критичного мислення, щоб аналізувати, оцінювати та пропонувати рішення складних кліматичних проблем з правової та управлінської точок зору;
- **розвивати навички співпраці:** ефективно працювати в середовищі співпраці, залучаючи різні зацікавлені сторони для вирішення кліматичних проблем;
- **складати проекти документів, пов’язаних з кліматом:** розробляти правові документи, політики та стратегії, що стосуються пом’якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них, включаючи кліматичний план дій.

Методи викладання:

На курсі використовуватимуться різні методи викладання, щоб забезпечити всебічний досвід навчання:

Лекції

Традиційні лекції будуть проводитися з метою надання базових знань про законодавство у сфері зміни клімату, міжнародні угоди та структури управління. Лекції охоплюють огляд ключових концепцій і правових рамок.

Тематичні дослідження

Будуть представлені й обговорені реальні приклади, щоб проілюструвати, як кліматичне законодавство та управління працюють на практиці. Студенти проаналізують конкретні приклади впровадження та реалізації кліматичної політики.

Групові дискусії

Групові дискусії та дебати будуть організовані для заохочення критичного мислення та сприяння глибшому розумінню складних питань, пов'язаних зі зміною клімату. Студенти вивчатимуть різні точки зору на зміну клімату та управління ним.

Гостьові лекції

Запрошені експерти та практики у сфері кліматичного права та управління прочитають гостьові лекції. Ці фахівці поділяться зі студентами своїм досвідом, думками та практичними знаннями.

Правові дослідження та аналіз

Студенти отримають завдання провести юридичні дослідження на теми, пов'язані з кліматом, такі як кліматичне правосуддя, міжнародні угоди або конкретні національні політики. Вони аналізуватимуть юридичні документи та надаватимуть їм критичну оцінку.

Навчальні судові засідання

Будуть проведені імітаційні судові процеси, пов'язані з кліматом, такі як навчальні судові засідання, щоб змодельювати юридичні аргументи та процеси прийняття рішень у кліматичних справах. Студенти візьмуть на себе різні ролі, в тому числі адвокатів, суддів та зацікавлених сторін.

Аналіз політики

Студенти проаналізують поточну кліматичну політику та пропозиції, оцінюючи їх ефективність, реалістичність та потенційний вплив. Вони представлять свої висновки та політичні рекомендації.

Моделювання

Моделювання міжнародних кліматичних переговорів, таких як імітація Конференції Сторін (COP), занурить студентів у складнощі глобальної кліматичної дипломатії. Вони вестимуть переговори та розроблятимуть проекти угод як делегати, що представляють різні країни.

Воркшопи з юридичного дизайн-мислення

Семінари з юридичного дизайн-мислення спонукатимуть студентів творчо вирішувати проблеми, пов'язані з кліматом, за допомогою інноваційних правових рішень. Вони спільно розроблятимуть кліматичну політику, нормативно-правові акти чи ініціативи.

Онлайн-ресурси та вебінари

Буде надано доступ до онлайн-ресурсів, вебінарів та платформ, щоб бути в курсі останніх подій у сфері кліматичного права та управління. Студенти братимуть участь у віртуальних дискусіях та відвідуватимуть вебінари з експертами.

Студентські презентації

Студенти підготують і проведуть презентації на конкретні теми з кліматичного права, ділячись своїми дослідженнями та думками з аудиторією.

Рекомендована література:

1. Bodansky, D. (2001). The History of the Global Climate Change Regime. *International Relations and Global Climate Change*. <https://www.pik-potsdam.de/en/output/publications/pikreports/.files/pr21.pdf>
2. Rosen, A. (2015). The Wrong Solution at the Right Time: The Failure of the Kyoto Protocol on Climate Change. *Politics & Policy*. 43. 10.1111/polp.12105.
3. Maamoun, N. (2019). The Kyoto protocol: Empirical evidence of a hidden success, *Journal of Environmental Economics and Management*. 95. 227-256, <https://doi.org/10.1016/j.jeem.2019.04.001>.
4. Fisher, P. B. (2011). Climate change and human security in Tuvalu. *Global Change, Peace & Security*. 23. 293-313. <https://doi.org/10.1080/14781158.2011.601852>
5. Bodansky, D. et al. (2017). *International Climate Change Law*, pp. 1–34.
6. Purdey, S. J. (2012). The Normative Root of the Climate Change Problem. *Ethics and the Environment*, 17 (2), 75–96.
7. Gach, E. (2019). Normative Shifts in the Global Conception of Climate Change: The Growth of Climate Justice. *Social Sciences*.
8. Leach, M. (2021). Negotiating the descriptive-normative frontier of complexity research in law in the Anthropocene. *Frontiers in Physics*, 9 (June 2021), 1-5. [665727]. <https://doi.org/10.3389/fphy.2021.665727>
9. Копытсія, Іє. (2021). The Legal Regulation of Climate Change in Ukraine: Issues and Prospects' 001 *Journal of Environmental Law and Policy*, Vol. 001. 105–125. URL: <https://doi.org/10.33002/jelp001.05>
10. Kulovesi, K., Oberthür, S., van Asselt, H., Savaresi, A. (2024). The European Climate Law: Strengthening EU Procedural Climate Governance? *Journal of Environmental Law*, Volume 36, Issue 1, pp. 23–42. DOI: <https://doi.org/10.1093/jel/eqad034>
11. Farber, D. A., Cinnamon P. C. *Climate Change Law: Concepts and Insights*. St. Paul, MN: Foundation Press, 2018.
12. ISO 14090:2019(en) Adaptation to climate change – Principles, requirements and guidelines. URL: <https://www.iso.org/obp/ui#iso:std:iso:14090:ed-1:v1:en>
13. Ієвгенія Копытсія, 'The Legal Landscape of Climate Change in Ukraine: Challenges and Prospects' in Hasrat Arjjumend (ed), *Advances in Environmental Law* (TGI Books/ The Grassroots Institute, Montreal/Vancouver, Canada, 2024), pp. 275-302. ISBN: 978-1-7778455-2-0. <https://doi.org/10.33002/enrlaw-333/c10>
14. Копытсія Y., Tulina E. Legal Regulation of Invasive Alien Species with Regards to Climate Change in Ukraine. *Problems of Legality*. 2021. № 155. P. 110–123. URL: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.155.243496>
15. Копиця Є. М. Екологічне нормування у сфері правового забезпечення боротьби зі змінами клімату в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, № 6, 2019. С. 47–51. DOI <https://doi.org/10.15421/391992>
16. Копиця Є. М., Гудзенко Ю. О. Права людини у контексті зміни клімату. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 5/2. С. 27–30. URL: [https://doi.org/10.37634/efp.2022.5\(2\).6](https://doi.org/10.37634/efp.2022.5(2).6).
17. Копиця Є. М., Огієнко М. Актуальні питання правового регулювання у сфері зміни клімату в Україні. *Concepts for the development of society's scientific potential*. 2021. С. 294–304. URL: <https://doi.org/10.51582/interconf.21-22.11.2021.036>
18. Гетьман А. П., Анісімова Г. В. Кліматичні законодавство і правовідносини: сучасний стан та перспективи розвитку в контексті забезпечення національної безпеки. *Проблеми законності*. 2023. Вип. 162. С. 6–37.
19. Лозо О. В., Овсієнко К. С. Правовий статус внутрішніх кліматичних мігрантів. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2020. № 4 (70). С. 35–42. URL: http://law.stateandregions.zp.ua/archive/4_2020/8.pdf.
20. Європейський зелений курс і кліматична політика України : аналіт. доп. / [С. П. Іванюта, Л. М. Якушенко] ; за заг. ред. А. Ю. Сменковського. Київ : НІСД, 2022. 95 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2022.12>